

مشاهیر مدفون در حرم مطهر رضوی

شیخ طبرسی رحمته الله؛ پیشوای مفسران (۴۶۸ تا ۵۴۸ق)

'فضل بن حسن بن فضل' معروف به 'شیخ طبرسی' ملقب به 'امین الاسلام' در ۴۶۸ق متولد شد. وی در فقه، حدیث، ادب، رجال، لغت و علوم ریاضی تبحر داشت و شعر نیز می سرود. شیخ طبرسی رحمته الله از محضر استادان بنام عصر خود کسب علم کرد؛ از جمله: شیخ ابوعلی بن شیخ طوسی رحمته الله و ابن بابویه قمی رحمته الله. از شاگردان شایسته این عالم بزرگوار، باید به فرزندش ابونصر حسن بن فضل طبرسی (صاحب کتاب مکارم/اخلاق) و محمد بن علی بن شهر آشوب (نویسنده کتاب معالم/العلماء)، نیز علامه قطب راوندی اشاره کرد. مهم ترین آثار وی مجمع البیان است که به تعبیر استاد شهید علامه مطهری رحمته الله، از نظر ادبی و حسن تألیف، بهترین تفسیر است و شیعه و سنی برای این تفسیر اهمیت فراوانی قائل اند.

امین الاسلام طبرسی، سرانجام در هشتادسالگی (۵۴۸ق) وفات کرد و او را در گورستانی دفن کردند که بعدها به قتلگاه معروف شد. در حال حاضر، آرامگاه شیخ طبرسی رحمته الله در ضلع شمال شرقی حرم مطهر رضوی و ابتدای خیابان طبرسی قرار دارد.

شیخ محمد عارف عباسی، معروف به پیر پالان دوز

شیخ محمد عارف عباسی، مشهور به «پیر پالان دوز»، از عرفا و پیران سلسله ذهبیه است. او علاوه بر اینکه در عرفان به مقامات بلندی دست یافت، در کیمیاگری و خطاطی نیز متبحر بود. وی باینکه صاحب موقعیت

بود و می‌توانست بدون کوشش زندگی خوبی داشته باشد، از راه پالان دوزی روزگار می‌گذرانید. برخی، ساختمان آرامگاه پیر پالان دوز را کهن‌تر از زمان درگذشت او می‌دانند. آن‌ها معتقدند اصل این بنا در ۷۱۶ ق، در زمان سلطان محمود خدابنده، پی‌ریزی شده است و آن محل، ابتدا مقبره شیخ ابونصر سراج بوده است و بعدها پیر پالان دوز در آن دفن شده است. مؤید این نظر، این است که قبر پیر پالان دوز در وسط بقعه قرار ندارد. در حال حاضر، آرامگاه پیر پالان دوز در ضلع شرقی حرم مطهر و ابتدای خیابان شهید نواب صفوی قرار دارد.

شیخ بهایی رحمته الله علیه: فقیه ذوفنون (۹۵۳ تا ۱۰۳۰ ش یا ۱۰۳۱ ق)

شیخ محمد بهاء‌الدین عاملی، معروف به «شیخ بهایی»، فرزند حسین بن عبدالصمد (عزالدین حسین)، در ذی‌حجه ۹۵۳ ق، در بعلبک لبنان متولد شد. نسب ایشان به «حارث همدانی» صحابی معروف امام علی علیه السلام می‌رسد. شیخ بهایی رحمته الله علیه در سیزده سالگی (۹۶۶ ق) به ایران مهاجرت کرد. او علوم رایج را در حوزه‌های علمیه قزوین و مشهد و اصفهان، نزد استادان فرزانه‌ای همچون: پدر بزرگوار خود، ملا عبدالله مدرس یزدی، ملا فضل قاینی و... فراگرفت و شاگردان بی‌ظیری مانند: ملاصدرای شیرازی، محسن فیض کاشانی، محمدتقی مجلسی و... تربیت کرد. این بزرگوار، در فقه، حدیث، نجوم، ریاضی، هندسه، طب و معماری تبخر داشت و از وی بیش از هشتاد اثر علمی بر جای مانده است.

شیخ بهایی رحمته الله علیه برای ترویج فرهنگ اسلام و گشایش کار مردم، به دربار شاه عباس صفوی رفت و «مقام شیخ‌الاسلامی» را عهده‌دار شد که

بزرگ‌ترین مقام دینی و دیوانی ایران، در آن روزگار بود. سیاست او، هدایت کارگزاران حکومت صفوی بود و در این راه، موفقیت چشمگیری داشت. افزون بر آثار علمی؛ تقسیم دقیق و عادلانه آب زاینده‌رود، طرح‌ریزی کاریز نجف‌آباد اصفهان، تعیین سمت قبله مسجد امام به مقیاس چهل درجه انحراف غربی از نقطه جنوب، مرمت و بازسازی مجدد یکی از رصدخانه‌های مراغه و... به ایشان منسوب است. این عالم فرزانه، در آخرین سال‌های حیات خود، از منصب شیخ‌الاسلامی کناره گرفت و به سیروسلوک پرداخت؛ تا آنکه روز سه‌شنبه، ۱۲ شوال ۱۰۳۰ یا ۱۰۳۱ ق، در اصفهان، دعوت حق را لیک گفت و علامه مجلسی رحمته‌الله بر او نماز گزارد. باتوجه به وصیت شیخ بهایی رحمته‌الله، پیکرش را به مشهد آورده و در جوار مرقد مطهر امام رضا علیه‌السلام دفن کردند. در حال حاضر، آرامگاه شیخ بهایی رحمته‌الله در جنوب شرقی روضه منوره (رواق شیخ بهایی رحمته‌الله) قرار گرفته است.

شیخ حرّ عاملی رحمته‌الله: از تبار آزادگان (۱۰۳۳ تا ۱۱۰۴ ق)

محمد بن حسن بن علی، معروف به شیخ حر عاملی رحمته‌الله، در شب جمعه، هشتم رجب ۱۰۳۳ ق، در 'مشغره' یکی از روستاهای لبنان در ناحیه بقاع، چشم به جهان گشود. خانواده‌اش به علم و فقاہت مشهور بودند و نسب آن‌ها به 'حرّ بن یزید ریاحی' می‌رسد. از همان اوایل کودکی، تحت تربیت و آموزش خانواده فاضل خود قرار گرفت و تا سال‌ها، نیازمند استادی فاضل‌تر از 'خاندان حر' نشد؛ از جمله: عمویش (علامه شیخ محمد حر)، جدّ مادری‌اش (علامه شیخ عبدالسلام بن محمد حر) و دایی پدرش (شیخ علی بن محمود) صاحب کتاب *المعالم*. شیخ حر عاملی رحمته‌الله، در چهل سالگی (۱۰۷۳ ق)، به مشهد مقدس هجرت کرد و ۳۱ سال در این شهر ماند. از ایشان آثار گران‌بهایی بر جای مانده است. مهم‌ترین آن‌ها، *وسائل‌الشیعه*، از کتاب‌های مرجع احادیث شیعه است که تألیف آن بیش از بیست سال به طول انجامیده است.

سرانجام، شیخ در شب ۲۱ رمضان ۱۱۰۴ ق، در مشهد وفات کرد و پیکر مطهرش را در جوار امام رضا علیه‌السلام، در طبقه زیرین مدرسه میرزا جعفر و متصل به صحن انقلاب اسلامی دفن کردند.

**شیخ هاشم قزوینی رحمته الله علیه؛ معلم
پارسایی (۱۲۷۰ تا ۱۳۳۹ ش)**

آیت الله حاج شیخ هاشم قزوینی، سال ۱۲۷۰ ش، در شهر قزوین متولد شد. او مقدمات و قسمتی از سطوح حوزوی را در قزوین و تهران آموخت. ایشان در مشهد برای مدتی در محضر آیت الله

حاج میرزا محمد آقازاده رحمته الله علیه و آیت الله میرزا مهدی غروی اصفهانی رحمته الله علیه بود و به تدریس سطوح عالی فقه و اصول پرداخت. رسائل، مکاسب، کفایه و خارج اصول، درس هایی است که مرحوم قزوینی در مدرسه های «فاضل خان» و «نواب» مشهد تدریس می کرد. برخی از شاگردان ایشان از نام آوران و مشاهیر ایران و جهان اسلام به شمار می آیند؛ از جمله: آیت الله حاج میرزا مهدی نوغانی، آیت الله واعظ طوسی، استاد محمد تقی شریعتی، استاد کاظم مدیرشانه چی، استاد محمدرضا حکیمی و رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه ای 'مدظله العالی'.

آیت الله قزوینی رحمته الله علیه، در مسائل سیاسی خراسان و موضع گیری در مقابل سیاست های دین ستیزانه پهلوی نیز نقش آفرینی می کرد؛ به طوری که در واقعه گوهرشاد دستگیر و به تهران منتقل شد. او پس از انتقال به تهران، تا پایان حکومت رضاخانی اجازه بازگشت به مشهد را نیافت.

آیت الله حاج شیخ هاشم قزوینی رحمته الله علیه، در ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۸۱ ق (۲۲ مهر ۱۳۳۹ ش) در گذشت و پیکر پاکش را در حرم مطهر رضوی، در راهروی رواق دارالضیافه، واقع در سمت راست ایوان طلای صحن آزادی دفن کردند که در حال حاضر کفشداری شماره ۶ است.

**حاج حسن علی اصفهانی،
مشهور به نخودکی
(۱۲۷۹ تا ۱۳۶۱ ق)**

حاج شیخ حسن علی مقدادی اصفهانی، مشهور به نخودکی، فرزند ملا علی اکبر، سال ۱۲۷۹ ق

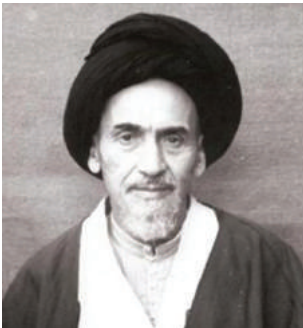
در اصفهان متولد شد. پدرش او را از همان کودکی، هر سحرگاه بیدار و با نماز و دعا آشنا کرد؛ از آن پس تا پانزده سالگی، بیشتر شبها را تا صبح بیدار می ماند و از پانزده سالگی تا پایان عمر پربرکتش، هر ساله ماههای رجب، شعبان، رمضان و ایام البیض هر ماه را روزه دار بود و شبها را تا صبح بیتوته می کرد.

حاج شیخ حسن علی، خواندن و نوشتن و زبان و ادبیات عرب را در اصفهان فرا گرفت، فقه و اصول و منطق و فلسفه را نزد آخوند ملامحمد کاشی و میرزا جهانگیرخان قشقایی تلمذ کرد و در زمینه تفسیر نیز از محضر حاج سیدسینا، پدر سیدجعفر کشفی و تنی چند از دانشوران آن عصر بهره جست. او سال ۱۳۰۳ق عازم مشهد شد و پس از یک سال اقامت در این شهر، برای تکمیل معارف الهی به نجف مشرف شد و نزد سیدمحمد فشارکی و سیدمرتضی کشمیری و ملا اسماعیل قره باغی دانش آموخت. در ۱۳۱۱ق، بار دیگر به مشهد سفر کرد و تا ۱۳۱۴ق در مشهد ماند.

حاج شیخ حسن علی، ۱۳۱۵ق به اصفهان بازگشت و پس از توقیف کوتاه، عازم نجف شد و تا ۱۳۱۸ق در آنجا ماند. در این شهر، در مسجد کوفه، مسجد سهله، مقبره کمیل و مقبره میثم تمار به زیارت و عبادت می پرداخت؛ تا اینکه در ۱۳۱۹ق، بار دیگر به اصفهان بازگشت.

دلباختگی به مقام ولایت، حاج شیخ حسن علی را چندین بار به عتبات کشید؛ در نهایت نیز در ۱۳۲۹ق به مشهد عزیمت و تا پایان عمر در این شهر اقامت کرد.

یک ماه آخر عمرش، در منزل بستری بود؛ سرانجام ۱۷ شعبان ۱۳۶۱ق، در ۸۲ سالگی، درگذشت و بنا به وصیت خودشان در حرم مطهر امام رضا (ع)، ضلع شمالی رواق دارالحججه دفن شده اند.

آیت الله میلانی (ع): مرجع

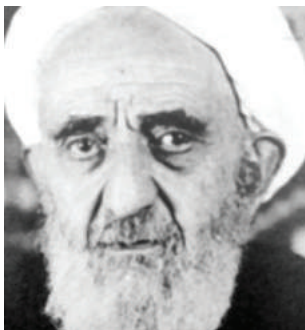
بیدار (۱۳۱۳ تا ۱۳۹۵ق)

آیت الله سیدمحمد هادی حسینی میلانی، هشتم محرم ۱۳۱۳ق، در خاندان فقاقت و اجتهاد، در نجف اشرف متولد شد. او پس از تحصیل مقدمات در نجف،

دروس خارج فقه، اصول، فلسفه، کلام، تفسیر، اخلاق و ریاضیات را نزد استادان بزرگ زمان خویش آموخت. وی ۱۵۰۰ اجازة روایی از علمای مطرح زمان خود دریافت کرد. ایشان با همکاری علامه طباطبائی رحمتهما الله و آیت الله سیدصدرالدین جزایری رحمتهما الله و شیخ علی قمی رحمتهما الله، طی هشت سال، *وسائل الشیعه* را تصحیح کرد. آیت الله میلانی رحمتهما الله در ۱۳۳۲ ش، برای زیارت قبر پاک امام هشتم علیه السلام به مشهد مقدس مشرف شد و با درخواست مردم و علمای مشهد، در این شهر ماند و در جایگاه مرجع تقلید، به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت. او با اوج گیری مبارزات مردم در نهضت ملی شدن نفت و قیام امام خمینی رحمتهما الله، همگام با ملت ایران به مبارزه با رژیم شاه پرداخت و در حمایت از نظرهای سیاسی امام خمینی رحمتهما الله اظهار داشت: «آنچه شما گفته‌اید، گفته همه روحانیان، بلکه گفته اولیای خدا و ائمه اطهار علیهم السلام است.»

آیت الله میلانی رحمتهما الله در کنار مبارزات سیاسی و مرجعیت دینی، از تبیین و ترویج دین اسلام و تثبیت حقانیت شیعه نیز غافل نبود؛ به طوری که در مدت اقامت این بزرگوار در مشهد، صدها نفر با راهنمایی او به اسلام گرویدند؛ از جمله: 'پروفسور بولوین'، جراح بلژیکی که با قبول اسلام، نام عبدالله را برای خود برگزید و هم‌اکنون در قبرستان خواجه ربیع مشهد مدفون است.

آیت الله سیدمحمدهادی میلانی رحمتهما الله، در روز جمعه، ۲۹ رجب ۱۳۹۵ ق (۱۷ مرداد ۱۳۵۴) در مشهد مقدس درگذشت. او را در رواق دارالشکر حرم مطهر رضوی، واقع در پشت سر مبارک حضرت رضا علیه السلام به خاک سپردند.

**شیخ مجتبی قزوینی رحمتهما الله؛
حکیم قرآنی (۱۳۱۸ تا ۱۳۸۶ ق؛
مصادف با ۱۳۴۶ ش)**

آیت الله شیخ مجتبی قزوینی رحمتهما الله، سال ۱۳۱۸ ق، در یکی از روستاهای قزوین و در خانواده‌ای روحانی متولد شد. مقدمات علوم اسلامی را تا سطح، در

حوزه علمیة قزوین فرا گرفت و برای ادامه تحصیل، در ۱۳۳۰ق، همراه پدرش راهی نجف اشرف شد. در نجف، از محضر بزرگان آن روزگار، همچون سیدمحمدکاظم یزدی رحمته الله علیه و میرزامحمدتقی شیرازی رحمته الله علیه و میرزامحمدحسین نائینی رحمته الله علیه بهره برد؛ سپس به قم مهاجرت کرد و از محضر درس شیخ عبدالکریم حائری یزدی رحمته الله علیه، مؤسس حوزه علمیة قم بهره مند شد. وی از ۱۳۴۱ق، با سکونت در مشهد و استفاده از درس بزرگان این شهر، به تدریس معارف قرآنی و فقه و اصول پرداخت. مهم ترین اثر ایشان، مجموعه پنج جلدی *بیان الفرقان* است و شخصیت های مطرحی از جمله: مقام معظم رهبری (حضرت آیت الله خامنه ای مدظله العالی) و استاد محمدرضا حکیمی، از شاگردان این بزرگوار هستند.

مرحوم شیخ، از مدافعان امام خمینی رحمته الله علیه در قیام ضد نظام ستم شاهی بود و درباره امام خمینی رحمته الله علیه فرمود: «امروز، امام خمینی دین است و ترویج خمینی، ترویج دین.»

سرانجام، این حکیم قرآنی، پس از سالها مهاجرت در راه علم و تربیت صدها شاگرد فاضل، ۲۲ ذی حجة ۱۳۸۶ق (۱۴ فروردین ۱۳۴۶ش)، چشم از جهان فرو بست. ایشان در رواق دارالحججه به خاک سپرده شده اند.

علامه جعفری رحمته الله علیه: ابن سینیای زمان (۱۳۰۴ تا ۱۳۷۷ش)

علامه محمدتقی جعفری رحمته الله علیه، سال ۱۳۰۴ش، در تبریز دیده به جهان گشود. دروس مقدماتی حوزه را در مدرسه طالبیة تبریز گذراند و برای ادامه تحصیل، عازم تهران شد. در مدرسه مروی تهران در محضر آیت الله شیخ محمدرضا تنکابنی و میرزامهدی آشتیانی، سطوح و فلسفه را آموخت. در قم نیز، در علوم معقول و عرفان و اخلاق، از محضر امام خمینی رحمته الله علیه و برخی دیگر از بزرگان کسب فیض کرد. استاد در خاطرات این دوره از تحصیلش، از زندگی سخت خود و غذای ساده نان و ماست گفته؛ نیز اشاره کرده که گاهی تهیه همین مقدار قوت هم، مقدور نمی شده است!

ایشان در آغاز جوانی رهسپار نجف شد و از درس دانشورانی همچون: آیت الله سید ابوالقاسم خویی رحمته الله علیه، آیت الله سید محمود شاهرودی رحمته الله علیه، آیت الله سید محمد هادی میلانی رحمته الله علیه و آیت الله سید محسن حکیم رحمته الله علیه استفاده لازم را بُرد؛ به طوری که در ۲۳ سالگی به درجه اجتهاد رسید.

علامه هم‌زمان با دروس حوزوی، با اندیشه‌ها و معارف شرق و غرب آشنا شد؛ به‌ویژه، آشنایی و هم‌اندیشی با افرادی همچون: محمدرضا مظفر، فیلسوف و منطقی نواندیش و احمد امین، ریاضی‌دان مشهور دانشگاه بغداد، سبب شد در موضوعاتی از جمله: فقه و فیزیک، فلسفه و زیباشناسی، تاریخ و روان‌شناسی و برخی دیگر از دانش‌های گوناگون، گام‌های علمی بلندی بردارد.

علامه جعفری رحمته‌الله پس از یازده سال اقامت در نجف، در ۱۳۳۷ش،

به ایران بازگشت و به قم و مشهد و در نهایت، به تهران رفت و در مدرسه مروی به تدریس پرداخت. عمر پربار علامه محمدتقی جعفری رحمته‌الله، سرانجام در ۲۴ آبان ۱۳۷۷ش، به پایان رسید. استاد پس از تحمل یک دوره بیماری سرطان ریه، در لندن رحلت کرد و پیکر مطهرش را پس از

انتقال به مشهد، در رواق دارالزهد حرم مطهر رضوی به خاک سپردند.

علامه سیدجلال‌الدین آشتیانی رحمته‌الله؛ ملاصدرای قرن (۱۳۰۴ تا ۱۳۸۴ش)

استاد علامه، سیدجلال‌الدین آشتیانی رحمته‌الله، سال ۱۳۰۴ش، در شهر آشتیان از توابع اراک متولد شد. در نوزده سالگی برای فراگیری علوم دینی، عازم قم شد و به تحصیل دروس فلسفه، عرفان، کلام، تفسیر، فقه و اصول پرداخت. از جمله استادان وی در حکمت و عرفان،

میرزااحمد آشتیانی رحمته‌الله و علامه طباطبایی رحمته‌الله و امام خمینی رحمته‌الله بودند.

علامه آشتیانی رحمته‌الله پس از اقامت در مشهد مقدس، بیش از چهل سال در حوزه و دانشگاه به تربیت شاگرد پرداخت. ایشان در ۱۳۳۸ش در دانشگاه مشهد به‌عنوان

مدرّس در رشته فلسفه و تصوّف اسلامی انتخاب شد، در آذر ۱۳۴۵ به رتبه استادی نایل آمد و در ۱۳۴۹ در همان دانشگاه، مدیریت گروه فلسفه و حکمت را به عهده گرفت. استاد در ۱۳۷۵ بازنشسته و یک سال بعد، به عنوان دانشمند برجسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران برگزیده شد.

شهرت علامه آشتیانی رحمته الله علیه، مربوط به تحصیلات و تحقیقات گسترده اش در فلسفه و عرفان اسلامی است؛ به طوری که هانری کربن، فیلسوف شهیر غربی، پس از مدت ها آشنایی و همکاری با او، وی را «ملاصدراي دیگر» لقب داده است. او از طرفی دل بسته دین و مکتب ائمه علیهم السلام و از طرف دیگر، سالک وادی عرفان و فلسفه بود.

دفتر زندگی علامه سيدجلال‌الدین آشتیانی، در ۶ فروردین ۱۳۸۴ بسته شد. پیکر مطهرش در صحن آزادی، اتاق ۱۰۹ (صندوق قرض الحسنه خدام) دفن شده است.

سيدعبدالکریم هاشمی نژاد (۱۳۱۱ تا ۱۳۶۰ ش)

شهید سيدعبدالکریم هاشمی نژاد، سال ۱۳۱۱ ش در بهشهر متولد شد. اوایل نوجوانی به روستای کوهستان در دو کیلومتری بهشهر رفت و نزد آیت الله کوهستانی به تحصیل پرداخت.

وی برای ادامه و تکمیل تحصیلات، عازم قم شد و چهارده سال در محضر آیت الله العظمی بروجردی رحمته الله علیه و امام خمینی رحمته الله علیه بود؛ سپس هم‌زمان با رحلت آیت الله بروجردی رحمته الله علیه به مشهد هجرت کرد و در حوزه علمیه مشغول تدریس شد.

ایشان در طول سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷، پنج بار توسط رژیم پهلوی بازداشت شد و هر بار پس از آزادی، با فعالیت بیشتر، بعد تازه‌ای به مبارزات خود بخشید. شهید هاشمی نژاد، در مشهد همراه با رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی و تولیت عظمای آستان قدس رضوی، حضرت آیت الله واعظ طبسی مدظله‌العالی، برای آزادی مردم از چنگ استبداد فعالیت داشت. سرانجام، این بزرگوار در ۷ مهر ۱۳۶۰ به دست منافقان، به شهادت رسید و یک روز بعد، در رواق دارالسلام حرم مطهر رضوی به خاک سپرده شد.

سردار شهید سید محمدتقی

رضوی مبرقع

این شهید بزرگوار، در بهار ۱۳۳۴، در جوار بارگاه ملکوتی امام هشتم علیه السلام، دیده به دنیا گشود. پس از فراغت از تحصیل، تن به سربازی طاغوت نداد و به صفوف انقلابیون پیوست. او در محضر آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی و

شهید حجت الاسلام هاشمی نژاد، ذهن و روح خود را جلا داد، به گونه‌ای که شمع جمع دوستان و خویشان گردید. با تشکیل جهاد سازندگی به فرمان امام علیه السلام، راهی نقاط محروم کشور گردید؛ سرانجام در خرداد ۱۳۶۶ و هنگام شناسایی منطقه عملیاتی کربلای ۱۰ در ارتفاعات دشت پژوه اسلام‌آباد، دعوت حق را لیک گفت و به شهادت رسید. آخرین سنگر خدمت آن شهید عزیز، مسئولیت ستاد مرکزی پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد و قائم مقامی فرماندهی قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا علیهم السلام بود. محل دفن ایشان، بهشت ثامن صحن آزادی حرم مطهر امام رضا علیه السلام است.

شهدای عاشورای حرم رضوی

ساعت ۱۴:۲۶ روز دوشنبه ۳۰ خرداد سال ۱۳۷۳ خورشیدی برابر با عاشورای ۱۴۱۵ هجری قمری و در حالی که رواقها، صحنها، بستها و اطراف مرقد مطهر هشتمین امام معصوم علیه السلام از جمعیت موج می‌زد و مردم برافروخته از عشق و ارادت به سالار شهیدان ابا عبدالله الحسین علیه السلام، غرق عزاداری و نوحه سرایی اند، صدای مهیب انفجار بمب، فضای روضه منوره رضوی را پر می‌کند و انفجاری سهمگین، همه جا را به لرزه درمی‌آورد و لحظه‌ای بعد، دود غلیظ و بوی خون در فضای سراسر معنویت حرم پخش می‌گردد. آنچه از کینه‌ی منافقان باقی ماند، ۳۰۰ مجروح و ۲۷ شهید بود

که تا ابد مظلومیتشان گریبان دشمنان ولایت را رها نخواهد کرد.

شهدای این واقعه در بلوک ۲۷ بهشت ثامن الائمه علیهم السلام واقع در صحن جمهوری دفن شدند.

آیت‌الله عباس واعظ طبسی (۱۳۱۴ تا ۱۳۹۴ ش)

آیت‌الله عباس واعظ طبسی در بهمن ۱۳۱۴ در خانواده‌ای روحانی دیده به جهان گشود. با پیروزی نهضت اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ امام خمینی رحمته‌الله سرپرستی آستان مقدس و ملکوتی ثامن الحجج علیه‌السلام را به آیت‌الله واعظ

طبسی سپردند و دو سال بعد، طی حکمی در تاریخ ۱۵ فروردین ۱۳۵۹ ایشان را به سمت تولیت آستان قدس رضوی منصوب فرمودند. پس از رحلت امام خمینی رحمته‌الله، این حکم از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تأیید شد. ایشان در ۱۴ اسفند ۱۳۹۴ دار فانی را وداع گفتند و در رواق دارالشکر به خاک سپرده شدند.

برخی دیگر از مشاهیر مدفون در حرم مطهر

صحن آزادی

- حاج شیخ عباس تربتی، جلوی اتاق ۱۴۸.
- آیت‌الله حسن مولوی نجفی، داخل کفشداری ۶.
- آیت‌الله حسن قبولی در افشان، داخل ایوان طلا.
- سیدمحمدتقی مقدم، جلوی اتاق ۱۶۲.
- سیدجواد فقیه سبزواری، جلوی اتاق ۱۶۳.
- آیت‌الله محمدباقر حکمت‌نیا، جلوی اتاق ۱۶۶.
- آیت‌الله محمد واله، جلوی اتاق ۱۶۹.
- حاج‌شیخ‌جعفر مجتهدی، داخل اتاق ۱۶۹.
- سیدعباس ابوترابی، داخل اتاق ۱۶۹.
- استاد محمدتقی مزینانی شریعتی، داخل اتاق ۱۷۱.
- شیخ‌ذبیح‌الله قوچانی، بهشت صحن آزادی، بلوک ۱۴۴.
- حاج‌شیخ‌محسن محدث‌زاده، بهشت صحن آزادی، بلوک ۱۷۵.
- شهیدحسن آقاسی‌زاده، بهشت صحن آزادی، بلوک ۱۴۱.
- حاج‌رضا انصاریان، بهشت صحن آزادی، بلوک ۱۸۸.

صحن انقلاب

- دکتر مرتضی شیخ، جلوی پنجره فولاد.
- علامه محمدحسین حسینی تهرانی، جلوی اتاق ۱۰۶.

• شیخ عبدالکریم حامد، بین پنجره فولاد و ایوان طلا.

صحن جمهوری اسلامی

• شهدای کاروان راهیان نور، بلوک ۳۶۸.

• حاج محسن حسنی کارگر، شهید منا و قاری قرآن، بلوک ۲۲۱.

رواق دارالعباد

• آیت الله موسوی نژاد.

• آیت الله صدر حسینی.

رواق دارالسرور

• آیت الله شیخ حسنعلی مروارید.

• آیت الله علی فلسفی.

• حاج شیخ ابوالحسن حافظیان.

رواق دارالسلام

• آیت الله میرزا حبیب الله گلپایگانی.

رواق دارالفیض

• سید جواد خامنه‌ای، پدر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی.

رواق دارالشکر

• آیت الله سید حسن قمی.

• آیت الله حاج شیخ عباس واعظ طبسی، تولیت فقید آستان قدس رضوی.

رواق دارالحفاظ

• عباس میرزا.

• حاج حسین ملک.

باغ رضوان

• آیت الله محمدتقی آملی.

• آیت الله سبزواری.

• آیت الله عطاردی قوچانی.

رواق دارالزهد

• شهید کامیاب.

• آیت الله خزعلی.

• آیت الله شیخ ابوالحسن شیرازی، امام جمعه فقید مشهد.

• آیت الله عزالدین زنجانی.

رواق دارالولایه

• آیت الله کوهستانی، راهرو خالصی.

خدمات رفاهی

۱. دفاتر امانات

۱.۱. دفاتر امانات نقدی و اشیای ارزشمند

این دفاتر در ورودی‌های حرم مطهر و صحن‌ها و رواق دارالحجه، به صورت شبانه‌روزی، به زائران محترم بارگاه منور رضوی خدمت‌رسانی می‌کنند. به زائران گرامی توصیه می‌شود در صورت همراه داشتن وجه نقد و اشیای ارزشمند، به این دفاتر مراجعه کرده، امانت خود را تحویل داده و پس از دریافت رسید، با آرامش خاطر به زیارت و کسب فیض معنوی بپردازند. این دفاتر علاوه بر نگهداری امانات نقدی و اشیای ارزشمند، به‌عنوان پشتیبان دفتر اشیای پیداشده، وظیفه دریافت اشیای پیداشده را نیز به عهده دارند.

تلفن	موقعیت دفاتر
۳۲۰۰۲۴۰۸	ورودی شیخ طوسی
۳۲۰۰۲۳۹۲	ورودی شیخ طبرسی
۳۲۰۰۲۳۸۸	ورودی نواب صفوی
۳۲۰۰۲۲۹۵	ایوان طلا، واقع در صحن آزادی (ویژه خواهران)
۳۲۰۰۲۲۴۹	صحن آزادی
۳۲۰۰۲۱۴۱	رواق دارالحجه
۳۲۰۰۲۳۰۴	صحن جمهوری اسلامی (اتاق ۱۲۵، جنب دارالقرآن)
۳۲۰۰۳۱۱۵	صحن انقلاب اسلامی (جنب کفشداری ۲)
۳۲۰۰۳۱۶۶	ورودی باب‌الرضا
۳۲۰۰۳۱۸۹	ورودی باب‌الجواد

۲.۱. دفاتر امانات وسایل زائران

دفاتر شبانه‌روزی امانات وسایل زائران، در تمام ورودی‌های حرم مطهر مستقر هستند و وسایلی را که ورود آن‌ها به داخل حرم مطهر ممنوع است، به صورت امانت تحویل می‌گیرند. مدت زمان نگهداری این امانات ۳ ساعت است و در صورت مراجعه نکردن زائر، پس از ۲۴ ساعت، وسایل به انبار امانات تحویل داده می‌شود. این دفاتر، وسایل ممنوعه از قبیل وسایل نظامی و اشتعال‌زا و وسایل خوراک‌پزی و وسایل حجیم از قبیل انواع چمدان، ساک‌های مسافرتی و... را نمی‌پذیرند.

تلفن	موقعیت دفاتر	
۳۲۰۰۲۲۵۸	دفتر امانات وسایل زائران، ویژه برادران و خواهران	ورودی باب‌الجواد (ع)
۳۲۰۰۲۴۴۸ ۳۲۰۰۲۹۱۱	دفتر امانات وسایل زائران، برادران و خواهران	ورودی باب‌الرضا (ع)
۳۲۰۰۲۳۶۸	دفتر امانات وسایل زائران، ویژه برادران و خواهران	ورودی نواب صفوی
۳۲۰۰۲۳۹۸	دفتر امانات وسایل زائران، ویژه برادران و خواهران	ورودی شیخ طبرسی
۳۲۰۰۲۳۹۷	دفتر امانات وسایل زائران، ویژه برادران و خواهران	ورودی شیخ طوسی
۳۲۰۰۳۹۷۱	دفتر امانات وسایل زائران، برادران و خواهران	ورودی غدیر
۳۲۰۰۳۷۳۵	دفتر امانات وسایل زائران، برادران و خواهران	ورودی باب‌الهادی (ع)
۳۲۰۰۲۵۳۴	انبار امانات وسایل جامانده	ورودی باب‌الجواد (ع)

۲. دفاتر پیداشدگان و رسیدگی به امور گمشدگان

این دفاتر به منظور رفع نگرانی خانواده‌های محترم و امکان دستیابی سریع به افراد گمشده در حرم مطهر رضوی مستقر شده و به صورت شبانه‌روزی خدمت‌رسانی می‌کنند. خادمان شما در این دفاتر، برای اطلاع‌رسانی به وابستگان، از طریق تماس با خانواده‌ها یا اماکن محل اقامت موقت (هتل، حسینیه، مهمان‌پذیر و...) یا شهرستان محل اقامت، پیگیری‌های لازم را انجام می‌دهند.

تلفن	موقعیت دفاتر
۳۲۰۰۲۰۸۱-۳۲۰۰۲۵۲۷	صحن آزادی
۳۲۰۰۲۵۲۲-۳۲۰۰۲۰۱۷ ۳۲۰۰۳۱۱۱-۳۲۰۰۳۱۱۰	صحن جامع رضوی، جنب ایوان ولی عصر <small>عصر</small>
۳۲۰۰۳۸۵۷-۳۲۰۰۲۱۶۰	صحن کوثر، جنب موزه مرکزی
۳۲۰۰۲۵۷۰-۳۲۰۰۲۰۶۵	بست شیخ طبرسی، جنب دفتر صندلی چرخ‌دار
۳۲۰۰۲۵۲۹-۳۲۰۰۲۰۸۰	صحن گوهرشاد
۳۲۰۰۲۵۲۳-۳۲۰۰۲۰۵۱	بست شیخ طوسی <small>رحمته‌الله</small> ، جنب دفتر نذورات
۳۲۰۰۳۸۶۹-۳۲۰۰۳۸۷۰	دفتر دارالحجه
۳۲۰۰۲۲۶۲-۳۲۰۰۲۵۳۲ ۳۲۰۰۲۵۳۱-۳۲۰۰۲۵۳۰ ۳۲۲۲۶۸۳۶	صحن انقلاب اسلامی

۳. بخش نگهداری اشیای پیداشده

این بخش به صورت شبانه‌روزی، اشیای پیداشده در حرم مطهر را پس از دریافت در سیستم رایانه‌ای اشیای پیداشده ثبت و در قسمت مخصوص نگهداری می‌کند و در صورت مراجعه مالکان، صورت جلسه‌ای تنظیم شده و اشیای مربوط به آن‌ها تحویل داده می‌شود.

در این بخش، اشیائی که قابلیت بررسی دارند از قبیل: تلفن همراه، مدارک و... را بررسی کرده و به صاحبانشان اطلاع می‌دهند که در این صورت به شکل حضوری و یا غیر حضوری (ارسال از طریق پست پیشتاز) تحویل مالکین می‌شود. در مواقعی که جنبه فوری دارد؛ به‌عنوان مثال پیداشدن بلیط هواپیما، قطار یا اتوبوس، برای جلوگیری از ضرر و زیان مالکان، هماهنگی‌های لازم با مراکز مربوطه به‌صورت تلفنی انجام می‌شود.

بخش مرکزی نگهداری اشیاء پیداشده، در ضلع شمال شرقی صحن غدیر، قرار گرفته است. تلفن: ۳۲۰۰۲۸۴۰ و ۳۲۰۰۲۸۴۱

۴. زائربهای برقی

زائربهای برقی ویژه زائران معلول و سالمند، در ورودی‌های باب‌الرضا علیه السلام و باب‌الجواد علیه السلام قرار داده شده‌اند. خدمت‌رسانی این زائربها، شبانه روزی است.

مسیر تردد زائربهای برقی

۱. ورودی باب‌الجواد علیه السلام تا انتهای صحن غدیر؛
۲. ورودی باب‌الرضا علیه السلام تا باب‌السلام؛
۳. ابتدای دوربرگردان خیابان شیرازی تا ورودی شیخ طوسی؛
۴. ابتدای دوربرگردان خیابان طبرسی تا ورودی شیخ طبرسی؛
۵. ابتدای دوربرگردان خیابان نواب صفوی تا ورودی شیخ حر عاملی.
۶. ورودی شیخ طوسی تا ورودی شیخ طبرسی؛
۷. ورودی شیخ طبرسی تا نواب صفوی؛
۸. از ابتدای خیابان آیت‌الله واعظ طبرسی تا ورودی غدیر.

۵. دفاتر تحویل امانی صندوق چرخ‌دار

این دفاتر در ورودی‌های حرم مطهر، به صورت شبانه‌روزی فعال و در خدمت زائران گرامی هستند.

افراد نیازمند به این خدمات، با ارائه مدرک شناسایی معتبر می‌توانند از این دفاتر، صندوق چرخ‌دار دریافت کنند. زائران محترمی که همراه خود کارت شناسایی معتبر ندارند، می‌توانند از خدمت‌رسانی گشت سیار استفاده کنند. این گشت سیار، در مبادی ورودی‌های حرم مطهر مستقر هستند.

تلفن	موقعیت دفاتر
۳۲۰۰۲۴۳۵	ورودی باب‌الرضا (ع)
۳۲۰۰۲۳۲۱	ورودی باب‌الجواد (ع)
۳۲۰۰۲۳۱۲	ورودی شیخ طوسی ۱
۳۲۰۰۳۳۲۹	ابتدای ورودی شیخ طوسی ۲
۳۲۰۰۲۳۱۶	ورودی شیخ طبرسی
۳۲۰۰۲۳۲۴	ورودی شیخ حر عاملی
۳۲۰۰۲۸۱۲	پارکینگ شماره ۱
۳۲۰۰۲۸۱۱	پارکینگ شماره ۳، ورودی صحن هدایت

۶. دفاتر نذورات

در ورودی‌ها و داخل حرم مطهر، دفاتری وجود دارد که نذورات نقدی و غیرنقدی زائران را دریافت می‌کنند. دفاتر نذورات ورودی‌های حرم مطهر معمولاً نذورات غیرنقدی و دفاتر نذورات داخل حرم مطهر، نذورات نقدی را دریافت کرده و رسید می‌دهند.

تلفن	موقعیت دفاتر
۳۲۰۰۲۱۱۲	دفتر نذورات دام زنده؛ پارکینگ شماره ۳
۳۲۰۰۲۱۹۳	ورودی باب الجواد <small>علیه السلام</small>
۳۲۰۰۲۷۲۷	ورودی باب الجواد <small>علیه السلام</small> (فروشگاه فرش)
۳۲۰۰۲۴۳۷	ورودی باب الرضا <small>علیه السلام</small>
۳۲۰۰۲۵۶۳	ورودی شیخ طبرسی <small>رحمته الله</small>
۳۲۰۰۲۳۶۷	ورودی شیخ طوسی <small>رحمته الله</small>
۳۲۰۰۲۳۵۶	ورودی نواب صفوی <small>رحمته الله</small>
۳۲۰۰۲۵۸۰	انبار نذورات؛ جنب مقبره پیر پالان دوز

دفاتر نذورات غیر نقدی

تلفن	موقعیت دفاتر
۳۲۰۰۲۴۵۳	رواق حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
۳۲۰۰۲۷۳۱	رواق دارالحجه
۳۲۰۰۲۲۵۰	رواق دارالسورور
۳۲۰۰۲۳۱۵	رواق دارالولایه
۳۲۰۰۲۲۵۳	صحن آزادی
۳۲۰۰۲۷۴۶	رواق دارالسعاده (ویژه خواهران)
۳۲۰۰۲۲۰۵	صحن انقلاب اسلامی
۳۲۰۰۳۸۹۲	صحن جامع رضوی
۳۲۰۰۲۰۴۳	صحن جمهوری اسلامی
۳۲۰۰۲۲۱۶	مسجد گوهرشاد
۳۲۰۰۲۲۹۷	مهمان سرا
۳۲۰۰۲۵۷۸	ورودی نواب صفوی <small>رحمته الله</small> ، جنب مقبره پیر پالان دوز (نذورات نقدی دام)

دفاتر نذورات نقدی

۷. کفشداری‌ها

شماره کفشداری	نوع تشریف	موقعیت
۲۰۱	خواهران	صحن انقلاب اسلامی
۴	خانوادگی	صحن انقلاب اسلامی، ورودی مقبره شیخ حر عاملی <small>رحمته الله</small>
۵	خواهران	صحن آزادی
۶	خواهران	صحن آزادی
۷	برادران	صحن آزادی
۸	خانوادگی	صحن آزادی، ورودی رواق امام خمینی <small>رحمته الله</small>
۹	خواهران	صحن آزادی، ورودی رواق امام خمینی <small>رحمته الله</small>
۱۰	برادران	صحن مسجد گوهرشاد، ورودی رواق امام خمینی <small>رحمته الله</small>
۱۲	برادران	صحن مسجد گوهرشاد
۱۳	برادران	ورودی بست شیخ بهائی <small>رحمته الله</small>
۱۴	برادران	ورودی بست شیخ بهائی <small>رحمته الله</small>
۱۵	برادران	صحن جمهوری اسلامی، ورودی رواق دارالهدایه
۱۶	برادران	صحن جمهوری اسلامی، ایوان طلا
۱۷	خواهران	صحن جمهوری اسلامی، ورودی رواق دارالولایه
۱۸	خانوادگی	صحن جمهوری اسلامی، ورودی رواق دارالرحمه
۱۹	برادران	صحن جامع رضوی، ورودی رواق امام خمینی <small>رحمته الله</small>
۲۰	خواهران	صحن جامع رضوی، ورودی رواق امام خمینی <small>رحمته الله</small>

کفشداری شماره ۲۰ و ۲۰۱، محل نگهداری کالسکه نیز هست.

۸. مهمانسرا

دو مهمانسرای حضرت رضا علیه السلام، در ضلع شمالی بست شیخ حر عاملی علیه السلام و ضلع غربی صحن غدیر واقع شده است. در این مکان، زائران به قصد تیمن و تبرک، از خوان نعمت آن حضرت بهره‌مند می‌شوند. زائران گرامی می‌توانند با دانلود و نصب نرم‌افزار موبایلی رضوان از غذای متبرک مهمانسرای امام رضا علیه السلام بهره‌مند شوند.

۹. مدیریت آگاهی حرم

(رسیدگی به معضلات اجتماعی در حرم مطهر رضوی)

مدیریت آگاهی، در ضلع قبله صحن هدایت حرم مطهر رضوی واقع است که از نیروهای مجرب آستان قدس رضوی و کادر انتظامی (آگاهی)، تشکیل شده است و به صورت شبانه‌روزی در جهت رفاه و امنیت زائران گرامی انجام وظیفه می‌کنند. امورات کنترل و مراقبت در راستای تأمین امنیت حوزه‌ها اماکن متبرکه را با شناسائی و دستگیری افراد مشکوک، موارد خاص، سارقان، معتادان، حاملان مواد مخدر، کلاشان، متکدیان، رابطه نامحرمیت، درگیری و نزاع، کلاهبرداری، اخاذی و... برعهده دارد و با تشکیل پرونده و تحویل به مراجع قضایی، خدمت‌رسانی می‌کند. مدیریت آگاهی حرم مطهر از ادارات مختلف تشکیل یافته است.

ردیف	مکان	تلفن
۱	اداره تجسس و پیگیری امور حقوقی زائران	۳۲۰۰۲۵۱۵
۲	اداره پیشگیری و کشف جرائم	۳۲۰۰۲۲۱۵ ۳۲۲۵۶۹۹۰
۳	اداره اطلاعات و عملیات	۳۲۰۰۳۵۱۰
۴	اداره فوریت‌های اجتماعی و مشاوره	۳۲۰۰۲۱۵۰

۱۰. بخش امداد زائران

رسیدگی به امور زائران در راه‌مانده، انجام برنامه‌ی زیارتی با عنوان 'یا معین الضعفا' به منظور کمک به تشریف افراد ناتوان و سالمند در سطح شهر مقدس مشهد، رسیدگی به امور زائران مصدوم‌شده در حرم مطهر و پیگیری امور درمانی آنان، اهدای البسه به زائران فقیر و... از فعالیت‌های مهم این بخش به شمار می‌آیند. البته تمام این امور، با در نظر گرفتن نیات واقفین و مفاد وقف‌نامه‌ها انجام می‌شود. بخش امداد زائران در ضلع جنوبی صحن جامع رضوی، ساختمان مدیریت رفاه زائران واقع شده است و زائران در صورت نیاز به برقراری ارتباط تلفنی، می‌توانند از شماره ۳۲۰۰۲۲۹۹ استفاده کنند.

۱۱. دفتر امور دفن

این دفتر علاوه بر انجام خدمات روزمره در رابطه با اموات، درباره محل دفن مشاهیر مدفون در حرم مطهر رضوی نیز اطلاعاتی ارائه می‌دهد. دفتر امور دفن، در صحن آزادی واقع شده است. برای ارتباط با این بخش، می‌توان از شماره تلفن‌های ۳۲۰۰۲۲۴۵ استفاده کرد.

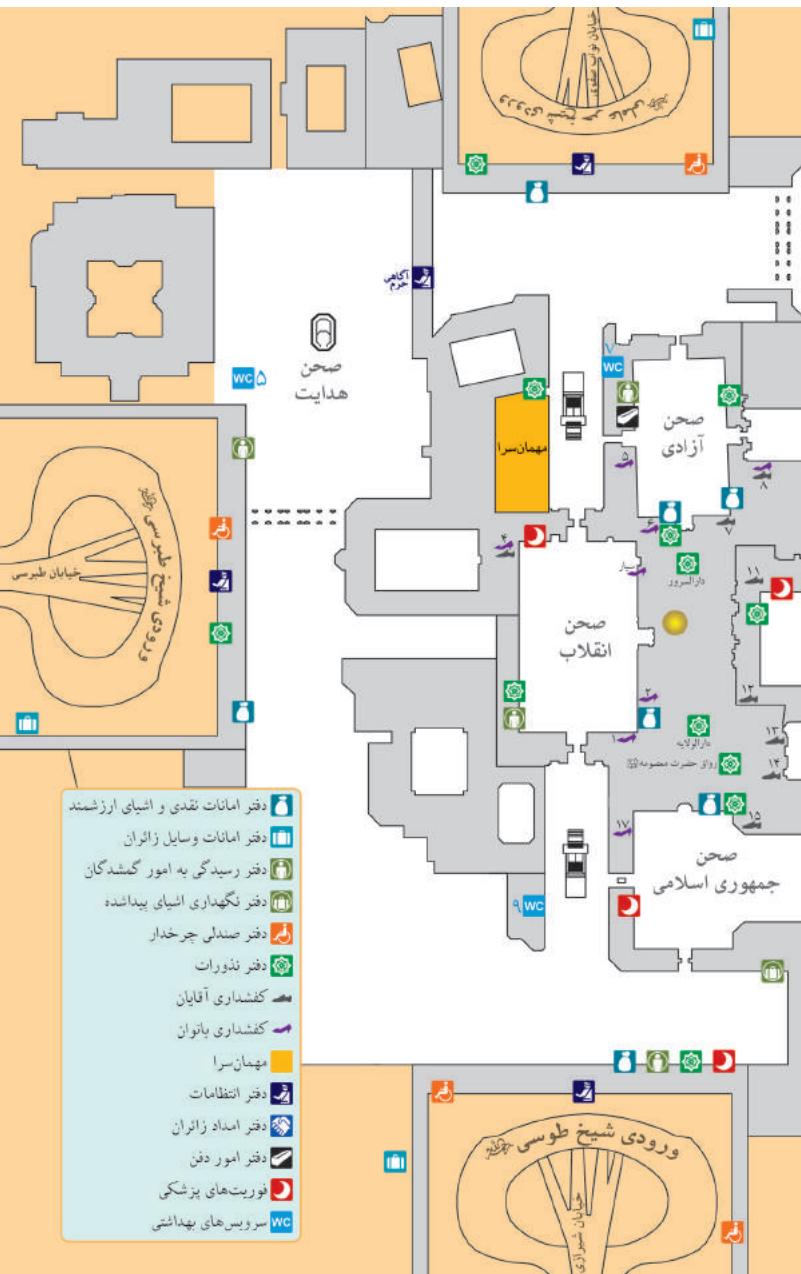
۱۲. سرویس‌های بهداشتی

شماره	مکان
سرویس شماره ۱	ورودی صحن غدیر
سرویس شماره ۲	ورودی باب‌الجواد <small>علیه السلام</small>
سرویس شماره ۳	ورودی باب‌الرضا <small>علیه السلام</small>
سرویس شماره ۴	ورودی صحن کوثر
سرویس شماره ۵	صحن هدایت
سرویس شماره ۶	بست شیخ بهائی <small>رحمته الله</small>
سرویس شماره ۷	بست شیخ حر عاملی <small>رحمته الله</small>
سرویس شماره ۸	سه ضلعی صحن غدیر و صحن جامع رضوی
سرویس شماره ۹	ابتدای بست شیخ طوسی <small>رحمته الله</small>
سرویس شماره ۱۰	دوربرگردان شیرازی
سرویس شماره ۱۱	دوربرگردان طبرسی

برای ورود به سرویس‌های بهداشتی با ویلچر و کالسکه، از آسانسورهای تعبیه شده استفاده کرده و از تردد بر روی پله‌برقی‌ها با ویلچر و کالسکه جداً خودداری کنید.

نقشه خدمات رفاهی و بهداشتی حرم مطهر

- دفتر امانات تقدی و اشیای ارزشمند
- دفتر امانات وسایل زائران
- دفتر رسیدگی به امور گمشدگان
- دفتر نگهداری اشیای پیداشده
- دفتر صندلی چرخدار
- دفتر نذورات
- کفشداری آقایان
- کفشداری بانوان
- مهمانسرا
- دفتر انتظامات
- دفتر امداد زائران
- دفتر امور دفن
- فوریت‌های پزشکی
- سرویس‌های بهداشتی

خدمات بهداشتی و درمانی

دارالشفاء امام رضا

دارالشفاء امام رضا در ضلع جنوبی دوربرگردان خیابان شیرازی (ورودی شیخ طوسی) واقع شده است.

این مرکز درمانی، مجهز به تجهیزات کامل پزشکی و شامل بخش‌های مختلف اورژانس، رادیولوژی، آزمایشگاه، داروخانه شبانه‌روزی، دندانپزشکی، بینایی‌سنجی، شنوایی‌سنجی، واحد مامایی و انواع کلینیک‌های تخصصی است. شماره تلفن‌های این مرکز ۳۲۰۰۲۳۸۰ و ۳۲۲۴۴۳۱۱ است.

مرکز فوریت‌های پزشکی

پایگاه‌های ثابت فوریت‌های پزشکی به صورت شبانه‌روزی در صحن‌های هدایت، آزادی، جامع رضوی، جمهوری اسلامی، انقلاب اسلامی، گوهرشاد، رواق حاتم‌خانی و رواق حضرت معصومه (علیها السلام) مستقر هستند و به بیماران اورژانسی و سوانح احتمالی در حرم مطهر رضوی رسیدگی می‌کنند. زائران در صورت نیاز می‌توانند از طریق شماره تلفن ۳۲۰۰۲۴۲۴ با مرکز فوریت‌های پزشکی حرم مطهر تماس حاصل فرمایند.

۱۷. سایر فعالیت‌های فرهنگی حرم مطهر

بنیاد پژوهش‌های اسلامی

عملیات ساخت این مرکز پژوهشی که بعد از انقلاب اسلامی در مجموعه اماکن متبرکه احداث شده است، از سال ۱۳۷۶ آغاز و در سال ۱۳۸۰ به پایان رسید. فعالیت این مرکز، انجام پژوهش‌های علمی در حوزه علوم اسلامی و ارائه خدمات فرهنگی است.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی با بهره‌گیری از محققانی با تحصیلات حوزوی و دانشگاهی، موفق شده است در راه تحقق اهداف و ارتقای سطح فرهنگ دینی، گام‌های مؤثری بردارد.

پژوهشگران این بنیاد در قالب گروه پژوهشی تاریخ اسلام، حدیث، قرآن، فقه و اصول فقه، ترجمه عربی و اردو، نقد و تصحیح متون اسلامی، ترجمه زبان‌های اروپایی، نجوم و جغرافیای ممالک اسلامی، کتاب‌شناسی، کلام و حکمت اسلامی، تراجم و انساب، دائرةالمعارف آستان قدس رضوی (خراسان‌شناسی)، نشریات ادواری (مجله مشکات)، عبقات الأنوار، مطالعات فرهنگی زائر، دانشنامه‌های نرم‌افزاری، کودک و نوجوان، ادیان و مذاهب اسلامی و طرح طبقه‌بندی علوم، به فعالیت پژوهشی مشغول‌اند.

دانشگاه علوم اسلامی رضوی

بنای این مجموعهٔ عظیم علمی فرهنگی، جامه‌ای نو بر پیکر دو مدرسهٔ علمیهٔ تاریخی میرزاجعفر و خیراتخان است که هر یک بالغ بر چهارصد سال پیشینهٔ تاریخی دارند.

این مرکز علمی آموزشی، پس از انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۶۳، به‌منظور تأمین نیروهای لازم برای آموزش و پژوهش در زمینهٔ علوم اسلامی، تأسیس شد تا تربیت‌شدگان آن، پیام اسلام و معارف

اهلیت علیه السلام را از جوار حرم عالم آل محمد صلی الله علیه و آله به تشنگان حقیقت و سعادت برسانند. ساختار علمی این مرکز عالی آموزشی، تلفیقی از دروس حوزه و دانشگاه است که با تأکید بر اصالت حوزوی و مدرک رسمی وزارت علوم، به کار خود ادامه می‌دهد. تعدادی دانشجوی غیرایرانی از کشورهای چین، پاکستان، بوسنی و هرزگوین، حجاز، بحرین، سوریه، تاجیکستان، افغانستان و... نیز در کنار دانشجویان ایرانی در این دانشگاه به ادامه تحصیل مشغول‌اند.

بنای این دانشگاه در ضلع شمال شرقی حرم مطهر رضوی واقع شده است. ساختمان شمارهٔ ۲ این مرکز نیز در سال ۱۳۸۳ با بنای جدید و ساختاری چهار ایوانه، در ضلع شمال شرقی صحن هدایت قرار دارد.

کتابخانه مرکزی

این کتابخانه با تاریخچه‌ای کهن و منابعی کم‌نظیر، بیش از چهارصد هزار عضو و بالغ بر هفت میلیون مراجعه‌کننده دارد و از فعال‌ترین کتابخانه‌ها در سطح کشور به‌شمار می‌رود.

کتابخانه مرکزی از طریق هجده تالار مطالعه به خدمت‌رسانی مشغول است: تالارهای مطالعه قفسه‌باز آقایان و بانوان، بخش گردش کتاب آقایان و بانوان، تالارهای مطالعه مخزن بسته آقایان و بانوان، تالار محققان آقایان و بانوان، تالار مرجع، تالار تخصصی جغرافیا، تالار کتاب‌های خارجی، تالار مطالعه و گردش کتاب جوانان پسر و دختر، تالار مطالعه و گردش کتاب نوجوانان پسر و دختر، تالار سمعی و بصری و تالار اینترنت آقایان و بانوان.

علاوه بر این، گردآوری و حفظ و نگهداری مصاحف شریفه و کتاب‌های خطی در موضوعات مختلف، نسخه‌های عکسی، میکروفیلم‌های داخل و خارج از کشور، لوح‌های فشرده، دست‌نوشته‌های نفیس و ارزشمند، کتاب‌های چاپ سنگی و چاپ قدیم کمیاب و نایاب و عکس‌برداری و تهیه میکروفیلم از این اسناد، از دیگر خدمات این مجموعه عظیم فرهنگی است. این کتابخانه در ضلع شمالی بست شیخ طوسی رحمته‌الله واقع شده است.

کتابخانه مسجد گوهرشاد

این کتابخانه در سال ۱۳۳۲ش در جوار مسجد جامع گوهرشاد تأسیس شد و از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۶۹ با مدیریت سازمان اوقاف و امور خیریه اداره می‌شد. بنای ساختمان جدید این کتابخانه، واقع در بست شیخ بهایی رحمته‌الله

با مساحت ۱۲۰۰ مترمربع به‌همت آستان قدس رضوی در سال ۱۳۶۸ به پایان رسید و مدیریت آن نیز به آستان قدس واگذار شد. در حال حاضر، این محل به‌عنوان کتابخانه تخصصی اهل‌بیت علیهم‌السلام از مراکز مهم نشر فرهنگ اسلامی به‌شمار می‌رود.

موزه مرکزی

تنوع موضوعی گنجینه‌های موزه مرکزی، همواره این مرکز را با خیل عظیم بازدیدکنندگان روبه‌رو کرده است. ساختمان موزه مرکزی در چهار طبقه، نمایشگاه عظیمی از آثار نادر و گران‌بهای هنرمندان به‌شمار می‌رود. گنجینه تمبر و اسکناس در طبقه زیرین ساختمان، گنجینه تاریخ مشهد و گنجینه سکه و مدال در طبقه همکف، گنجینه صدف و حلزون و نرم‌تنان دریایی و گنجینه هنرهای تجسمی در طبقه اول و گنجینه نجوم و ساعت، گنجینه سلاح و گنجینه ظروف در طبقه دوم این ساختمان واقع شده است. ورودی موزه مرکزی در صحن کوثر قرار دارد.

گنجینه نفایس

ساختمان این گنجینه طی سال‌های ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۴ در ضلع جنوب شرقی حرم مطهر احداث شد. این ساختمان شامل دو طبقه و هر طبقه، دارای ۴۰۰ مترمربع فضای نمایشی است.

گنجینه قرآن در طبقه اول گنجینه نفایس واقع است و در ۲۲ بهمن ۱۳۶۴ گشایش یافت. اهمیت گنجینه قرآن به دلیل وجود قرآن‌های نفیس، ارزشمند و بی‌نظیر است. در حال حاضر در این گنجینه ۷۹ جلد قرآن به نمایش گذاشته شده است که در میان این قرآن‌ها، آثار منسوب به امام علی علیه السلام، امام حسن مجتبی علیه السلام، امام حسین علیه السلام، امام سجاد علیه السلام و امام رضا علیه السلام به خط کوفی و روی پوست آهو، چشم عاشقان ولایت را در این گنجینه منور می‌کنند.

گنجینه هدایای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در طبقه همکف و گنجینه آثار هدایی استاد فرشچیان در گنجینه مستقلی در تالار جنوبی طبقه اول گنجینه نفایس واقع شده است. ورودی این ساختمان نیز در صحن کوثر قرار دارد.

موزه فرش

در سال ۱۳۷۷ش اولین گنجینه تخصصی فرش و منسوجات، در محل ساختمان گنجینه قرآن و نفیس راه‌اندازی شد. در سال ۱۳۸۳ احداث ساختمانی بزرگ‌تر و مناسب‌تر برای موزه تخصصی فرش آغاز و در آبان ۱۳۹۰ و هم‌زمان با عید سعید غدیرختم، افتتاح شد.

موزه فرش یکی از گنجینه‌های تخصصی است که با داشتن سه طبقه فضای نمایشی و یک طبقه فضای کارگاهی، از بزرگ‌ترین موزه‌های تخصصی فرش جهان است. این گنجینه شامل مجموعه‌ای غنی از قالی‌های نفیس است که طی دوره‌های مختلف توسط دوستداران و عاشقان امام رضا علیه السلام وقف یا اهدا شده یا توسط آستان قدس رضوی برای استفاده در حرم مطهر خریداری شده است.

بسیاری از آن‌ها علاوه بر ارزش تاریخی و هنری، دارای ارزش‌های کاربردی بوده و به‌عنوان کفپوش، سجاده، ضریح‌پوش، پرده و... استفاده می‌شده‌اند. در حال حاضر، در این گنجینه کم‌نظیر حدود صد تخته قالی و قالیچه در معرض دید علاقمندان قرار دارد که از نفیس‌ترین شاهکارهای هنری به‌شمار می‌روند و قدمت آن‌ها از دوره صفویه تا دوره معاصر است. ورودی این موزه در صحن کوثر واقع شده است.

موزه مردم‌شناسی

موزه مردم‌شناسی در کنار مقبره امیرملک‌شاه در ضلع جنوب غربی حرم مطهر واقع شده است. کاربرد قدیمی بنا، گرمابه‌ای بوده است که در سال ۱۰۲۷ق توسط مهدی‌قلی‌بیک، میرآخور شاه‌عباس صفوی وقف آستان قدس رضوی شده است.

این مکان ارزشمند پس از مرمت و بازسازی در سال ۱۳۸۵ به‌عنوان موزه مردم‌شناسی آستان قدس رضوی مورد استفاده فرهنگ‌دوستان قرار گرفت. در این راستا در قسمت‌های مختلف حمام، اشیای مختلفی به نمایش گذاشته شده است که مردم در گذران زندگی از آن استفاده می‌کرده‌اند. این بنا که یکی از بزرگ‌ترین حمام‌های ایران است، ساختاری بسیار زیبا از حمام‌های قدیمی به نمایش می‌گذارد. این موزه در خیابان خسروی اندرزگو ۳، انتهای بازار فرش خروجی باب‌الهادی علیه السلام واقع شده است.

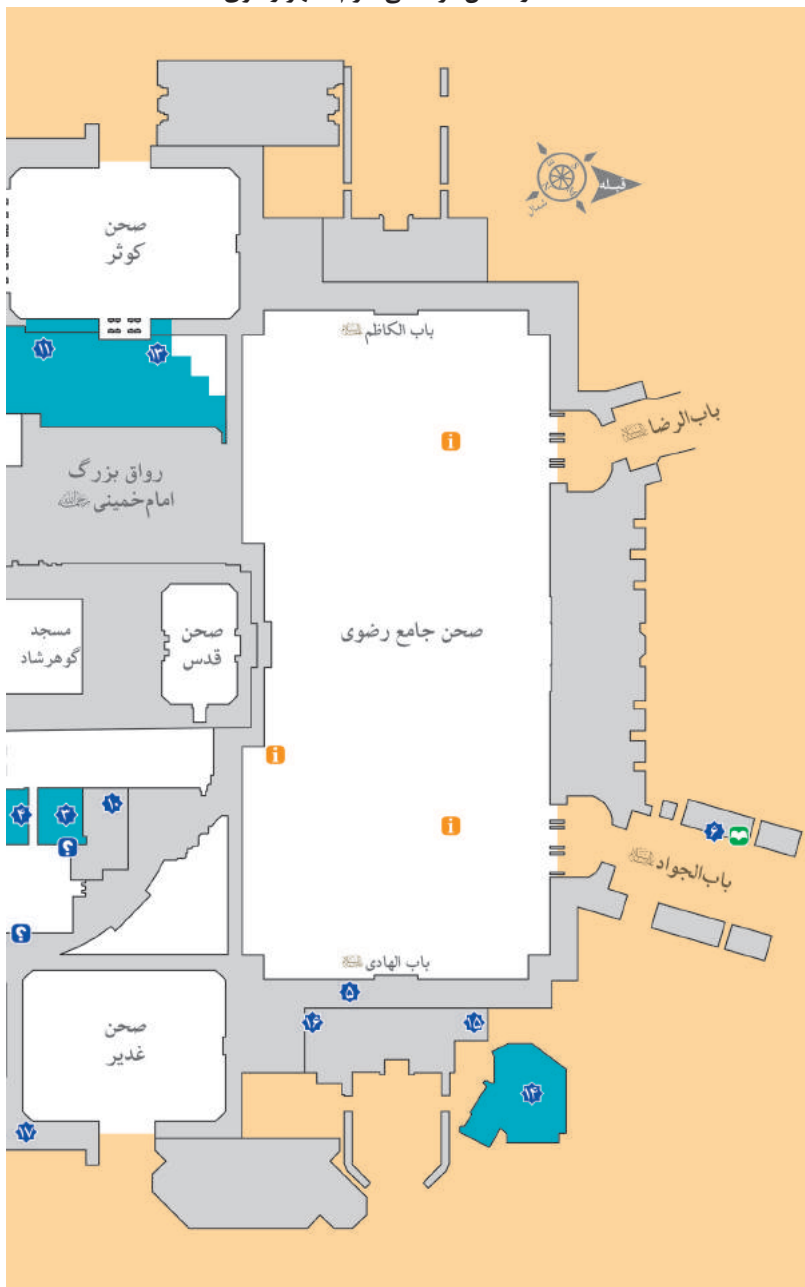
مرکز نمایشگاه‌ها و همایش‌های آستان قدس رضوی

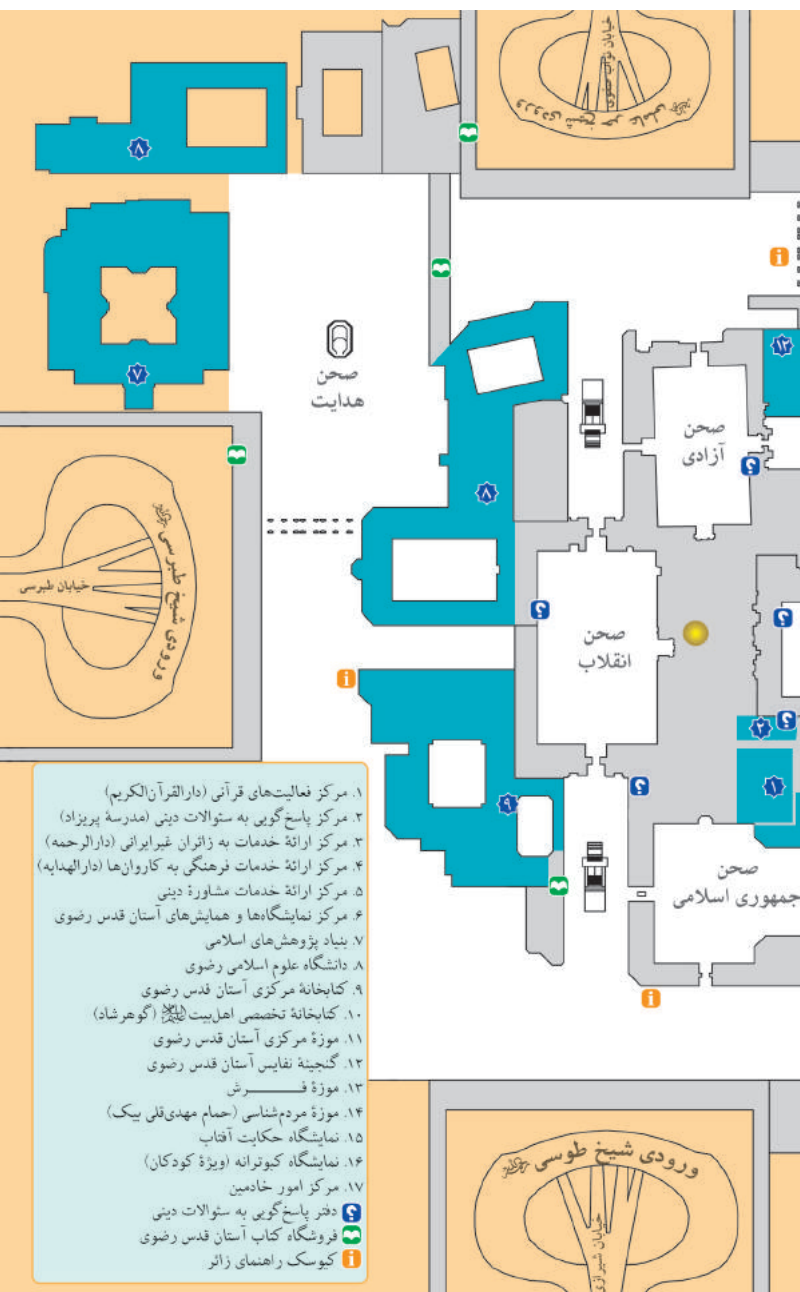
این مرکز به منظور آشنایی با دستاوردهای آستان قدس رضوی در زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و خدمات‌رسانی در آذر سال ۱۳۸۸، هم‌زمان با عید غدیر خم به بهره‌برداری رسید. مرکز نمایشگاه‌ها و همایش‌های آستان قدس رضوی در ورودی باب‌الجواد علیه السلام واقع شده است.

نمایشگاه‌ها و فروشگاه‌های کتاب

نمایشگاه و فروشگاه کتاب شرکت به‌نشر در ورودی‌های شیخ حر عاملی رحمته الله، شیخ طبرسی رحمته الله، شیخ طوسی رحمته الله و باب‌الجواد علیه السلام واقع شده است. همچنین انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی نیز در صحن هدایت حرم مطهر قرار دارد. هدف از ایجاد این نمایشگاه‌ها و فروشگاه‌ها، عرضه کتاب‌ها و محصولات فرهنگی به زائران و مجاوران است.

نقشه خدمات و اماکن فرهنگی حرم مطهر رضوی

صحن
هدایت

صحن
آزادی

صحن
انقلاب

صحن
جمهوری اسلامی

۱. مرکز فعالیت‌های قرآنی (دارالقرآن الکریم)
 ۲. مرکز پاسخ‌گویی به سئوالات دینی (مدرسه پریزاد)
 ۳. مرکز ارائه خدمات به زائران غیرایرانی (دارالرحمه)
 ۴. مرکز ارائه خدمات فرهنگی به کاروان‌ها (دارالهدایه)
 ۵. مرکز ارائه خدمات مشاوره دینی
 ۶. مرکز نمایشگاه‌ها و همایش‌های آستان قدس رضوی
 ۷. بنیاد پژوهش‌های اسلامی
 ۸. دانشگاه علوم اسلامی رضوی
 ۹. کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
 ۱۰. کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) (گوهرشاد)
 ۱۱. موزه مرکزی آستان قدس رضوی
 ۱۲. گنجینه نفایس آستان قدس رضوی
 ۱۳. موزه فرش
 ۱۴. موزه مردم‌شناسی (حمام مهدی‌قلی بیگ)
 ۱۵. نمایشگاه حکایت آفتاب
 ۱۶. نمایشگاه کیوتورانه (ویژه کودکان)
 ۱۷. مرکز امور خادمین
- f دفتر پاسخ‌گویی به سئوالات دینی
e فروشگاه کتاب آستان قدس رضوی
i کیوسک راهنمای زائر